
Introducció a les relacions internacionals

PID_00246978

Elvira Sánchez Mateos

Elvira Sánchez Mateos

Elvira Sánchez Mateos és professora lectora de Relacions internacionals. És doctora en Ciència Política (*cum laude*, Universitat Autònoma de Barcelona, 1995) i màster en Relacions Internacionals (The Paul Nitze School of Advanced International Studies, The Johns Hopkins University, 1989). Actualment, és professora col·laboradora de la UOC i professora associada a la Universitat de Barcelona. Ha sigut Coordinadora General de Casa Àsia i investigadora sènior de la Fundació CIDOB. Les seves línies de recerca són la Seguretat Internacional i la Geopolítica en les àrees d'Orient Mitjà i Àsia i ha publicat diversos articles i capítols de llibres sobre aquestes àrees d'estudi. Ha estat professora de Relacions internacionals a la Universitat Autònoma de Barcelona i a la Universitat de Lleida i a l'IBEL i ha participat en cursos i seminaris a Espanya, a Europa, a diferents països mediterranis i als Estats Units. Ha estat investigadora de l'Institut d'Estudis de Seguretat de la UE i de l'OTAN.

La revisió d'aquest recurs d'aprenentatge UOC ha estat coordinada pel professor: Joan Balcells

Segona edició: setembre 2017

© Elvira Sánchez Mateos

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició: FUOC

Av. Tibidabo, 45-47, 08035 Barcelona

Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL

Dipòsit legal: B-19.531-2017

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit del titular dels drets.

Introducció

Aquesta obra és el material didàctic de l'assignatura *Introducció a les relacions internacionals*, que s'ofereix com a assignatura bàsica dels estudis de Grau en Relacions Internacionals de la Universitat Oberta de Catalunya.

L'estudi de les relacions internacionals conforma una disciplina pròpia, amb un cos teòric, una metodologia i una aproximació analítica als esdeveniments del món diferenciada de la Ciència Política, la Història o el Dret.

L'assignatura consta de tres parts diferenciades o tres mòduls d'aprenentatge, i cada un d'aquests té un valor de dos crèdits acadèmics: "L'estudi de les relacions internacionals. Marc teòric", "El sistema internacional de la Guerra Freda" i "El sistema internacional global".

Objectius

Els objectius bàsics de l'assignatura són tres:

1. Conèixer els conceptes bàsics i els principals instruments d'anàlisi de les relacions internacionals com a disciplina acadèmica.
2. Comprendre les característiques principals del sistema internacional contemporani.
3. Comprendre l'evolució i els processos de canvi i transformació que defineixen el sistema internacional actual.

L'estudiant assolirà un coneixement general bàsic sobre els grans corrents teòrics de les relacions internacionals i un coneixement específic sobre els grans esdeveniments, i el desenvolupament i transformacions del sistema internacional. Amb això, l'estudiant obtindrà una visió global dels temes fonamentals de les relacions internacionals i dels principals instruments analítics per a entendre el món actual.

Els objectius del primer mòdul s'orienten a introduir els conceptes i instruments teòrics bàsics de les relacions internacionals i que s'utilitzen posteriorment en l'estudi del sistema internacional. Específicament, té els objectius de familiaritzar l'estudiant amb els elements, conceptes i instruments d'anàlisi de la disciplina: els grans corrents teòrics que emanen del pensament polític clàssic i la seva influència en les aproximacions teòriques a l'estudi de les relacions internacionals; els actors bàsics i l'estructura del sistema internacional; i les grans dinàmiques d'aquest: la dinàmica del conflicte, la dinàmica de cooperació i la dinàmica d'integració.

Els objectius del segon mòdul se centren a familiaritzar l'estudiant amb les grans fractures que caracteritzen el sistema internacional contemporani i la seva evolució. Per a això s'utilitzen els elements teòrics ja apresos per a aplicar-los en l'anàlisi del sistema bipolar, la seva gènesi, la seva evolució i el seu final, i en les seves grans línies de fractura: la fractura est-oest i la fractura centre-perifèria.

Els objectius del tercer mòdul són sintetitzar els grans processos que han transformat el sistema internacional, i introduir elements de reflexió sobre les característiques d'un món en canvi: comprendre quins són els trets innovadors, especialment el fenomen de la globalització, i quins són aquells que esdeve-

nen del sistema bipolar, contribuint tots a explicar la naturalesa i les característiques del sistema internacional dels últims quinze anys, un sistema que combina elements d'unipolaritat i de multipolaritat.

Continguts

Mòdul didàctic 1

L'estudi de les relacions internacionals. Marc teòric

Elvira Sánchez Mateos

1. Teoria i conceptes
2. El sistema internacional. Instruments d'anàlisi

Mòdul didàctic 2

El sistema internacional de la Guerra Freda

Elvira Sánchez Mateos

1. La fractura est-oest i la Guerra Freda
2. La fractura centre-perifèria i el problema nord-sud
3. Segona Guerra Freda i canvis en el sistema econòmic internacional

Mòdul didàctic 3

El sistema internacional global

Elvira Sánchez Mateos

1. Desenvolupament econòmic i globalització
2. Tendències del sistema internacional de la postguerra

Bibliografia

Arenal, C. del (1990). *Introducción a las relaciones internacionales* (3a. ed.). Madrid: Tecnos.

Attinà, F. (2001). *El Sistema político global: introducción a las relaciones internacionales*. Barcelona: Paidós.

Barbé, E. (2003). *Relaciones internacionales* (2a. ed.). Madrid: Tecnos.

Bull, H. (2005). *La sociedad anárquica: un estudio sobre el orden en la política mundial* (1a. edició anglesa de 1977). Madrid: Los Libros de la Catarata.

Calduch, R. (1991). *Relaciones internacionales*. Madrid: Ediciones de las Ciencias Sociales.

Gilpin, R. (1990). *La economía política de las relaciones internacionales* (primera edició anglesa el 1987). Buenos Aires: GEL.

Halliday, F. (2002). *Las relaciones internacionales en un mundo en transformación*. Madrid: Los Libros de la Catarata.

Held, D.; McGrew, A. (eds.) (2003). *Globalización/Antiglobalización. Sobre la reconstrucción del orden mundial*. Barcelona: Paidós.

Judt, T. (2008). *Sobre el olvidado siglo XX*. Barcelona: Taurus.

Merle, M. (2000). *Sociología de las relaciones internacionales* (3a. edició revisada i ampliada). Madrid: Alianza Universidad.

Pereira Castañares, J. C.; Martínez-Lillo, P. A. (1995). *Documentos básicos sobre Historia de las Relaciones Internacionales 1815-1991*. Madrid: Editorial Complutense.

Zorgbibe, Ch. (1997). *Historia de las relaciones internacionales* (2 vols.). Madrid: Alianza.

Recursos específics

La literatura acadèmica sobre la disciplina de les relacions internacionals és àmplia i variada, i especialment abundant i rellevant en el món anglosaxó. L'estudiant trobarà una bibliografia bàsica i una selecció de recursos per a aprofundir en els diferents temes desenvolupats. S'ha fet un esforç per referenciar la literatura existent en les llengües castellana i catalana.

Cartografia

L'aprenentatge de les relacions internacionals implica un coneixement ampli del món. Per a l'estudiant que s'aproxima a la realitat internacional per primera vegada, la visualització de determinades dades i fenòmens és un complement important en l'aprenentatge. S'aconsella amb un èmfasi especial l'ús de mapes de tot tipus de manera intensiva. Hi ha diversos recursos cartogràfics d'interès

i, entre aquests, l'autora considera altament recomanables les seccions cartogràfiques de *Le Monde Diplomatique* (www.monde-diplomatique.fr/cartes/) i la col·lecció de mapes de la Biblioteca Perry Castañeda de la Universitat de Texas a Austin (<http://www.lib.utexas.edu/maps/>), totes dues disponibles a Internet.

Quadres

Els quadres de dades i text que apareixen en aquesta obra han estat elaborats per l'autora, excepte en els casos en què s'assenyala el contrari. En tots aquests casos s'indica la font de la qual s'ha extret la informació bàsica.